

Když se řekne U2, pamětníci vzpomenu na americký špionážní letoun, sestřelený kdysi nad Sovětským svazem. O generaci mladším hudebním zasvěcencům se vybaví skvělá irská kapela - a jen studenti Střední policejní školy ukážou na jednu z budov jejího pražského areálu.

V tamních prostorách jsou učebny, kanceláře, mají tu pracovní zdejší pedagogové. A ve třetím patře sídlí – krom jiného – Středisko pro lidská práva a profesní etiku. Pokud ve vás ovšem vzletný název vyvolal představu početného vědeckého ústavu, pak vězte, že jde o skromné dvoučlenné pracoviště - jeho význam pro české policejní školství je však nezanedbatelný a průkazný. Zašli jsme proto za vedoucím Střediska Mgr. Jiřím Sůvou a vyzpovídali si ho – ohledně minulosti, současnosti a budoucnosti Střediska, ale zejména o tom, co všechno jeho práce obnáší.

Jestli mám správné informace, počátky Střediska pro výchovu k lidským právům a profesní etiku lze najít někdy v roce 2003. Kdo byl, abych tak řekl, jeho otcem zakladatelem?

Pokud je mi známo – protože tu od prvopočátku nejsem, nastoupil jsem až zhruba po půl roce existence Střediska – mělo nejen otce, ale i matku. Otcem byl ředitel zdejší školy plukovník JUDr. Zlámal, matkou jeho zástupkyně doktorka Dufková. A zrod sám byl zaštitěn dlouhodobým projektem s Českým a Nizozemským Helsinským výborem, jenž v začátcích nesmírně pomohl – hmotně i radami. Název projektu by zabral dva řádky, ale shrnout ho lze do několika slov: integrace lidských práv a etiky do práce Policie České republiky.

Nicméně sám pravzor pro Středisko z Nizozemska nevzešel, že?

Pokud vím, přímou inspiraci našli zakladatelé tehdy na Slovensku, kde už cosi podobného měli. Nicméně tam se jednalo spíš jen o odbornou knihovnu. Prostě soustředili na jedno místo dostupnou literaturu, která se problematiky lidských práv týkala, a zpřístupnili ji zájemcům. U nás bylo od samého začátku jasné, že cílem je problematiku a pracovní náplň vznikajícího pracoviště pojmut v širším měřítku. Především šlo o naši vlastní projektovou činnost. Takže ani po ukončení spolupráce s Holanďany jsme neusnuli, ale naopak: začali jsme svou činnost ještě rozvíjet.

Středisko vzniklo jako integrální součást a na půdě pražské Střední policejní školy MV, nicméně jeho význam byl od začátku vnímán širě – a dnes spolupracujete i se všemi ostatními českými policejními školami...

A také se všemi tuzemskými školními policejními středisky! Bylo by přece nesmyslné hrát si na vlastním písečku, když naše práce má obecný význam a dopad do celé policie. A tak máme živé kontakty s celým resortním vzdělávacím systémem a snažíme se stále víc zasahovat nejen do

Základní odborné přípravy, nýbrž i do oblasti celoživotního vzdělávání.

Máte v tom ohledu na mysli i vzdělávání civilních pracovníků resortu?

To ani tolik ne, to je spíš náplní práce našich kolegů, kteří sídlí přes chodbu: Oddělení dalšího vzdělávání. Živě s nimi ovšem spolupracujeme a pomáháme si navzájem.

V čem tedy spočívá vaše hlavní pracovní poslání?

Náš stěžejní úkol je vytvářet výukové materiály a programy v oblasti implementace etiky a respektu k lidským právům do vzdělávání policistů a podílet se na vytváření koncepčních materiálů. Nedávno jsme byli například požádáni o vytvoření výukového programu, který by uceleně seznamoval příslušníky eskortních policejních oddílů s lidskoprávní problematikou. To je oblast, v které shledal určité nedostatky

nečekáme ZÁZRAK

ombudsman – ne snad přímo ve výkonu služby, ale zejména ve znalostech příslušníků. A co se týče koncepční činnosti, spolu s ředitelem Zlámalem jsme se letos také podíleli na vytváření konceptu činnosti pro Výbor pro výchovu k lidským právům při Radě vlády pro lidská práva.

To jsou ovšem, jestli správně chápu, nárazové akce, jež na vás připadají jaksi ad hoc, když vyvstane potřeba. Podstatnější a reprezentativnější budou asi už zmíněné vaše vlastní projekty?

Ano. V rámci resortu vnitra, ale i ve spolupráci s Open Society Fund a také i přes strukturální fondy EU vytváříme vzdělávací materiály pro zájemce z resortu vnitra, v dřívější době se zaměřením na policii. Zpočátku šlo o nepřehledné rozsáhlé manuály s tematikou jako třeba rasismus, Romové, uprchlíci, lidská práva, to vše v kontextu výkonu policejní služby. Postupně jsme si začali troufat i na obsáhlejší manuály širšího záběru a dosahu. A dnes už se pouštíme do celých výukových komplexů, jež tvoří manuál pro učitele, manuál pro studenty – a dokonce i multimediální CD-ROM.

To už je velice náročné po všech stránkách, od textové přípravy přes natáčení až po vlastní technickou část výroby...

Samozřejmě. Začínali jsme skromně, zprvu jsme pro potřeby našeho policejního školství zpřístupňovali cédéčka s manuály zpracovaná původně COLPI (anglicky Institutional and Legal Policy Institute) a určená k profesnímu vzdělávání policistů nových demokracií k podpoře zavádění principů community policing – překládali jsme je a dabovali do češtiny. Dnes jsme už dál. Dilem spolupracujeme s naším školním videostudiem, v případě větších projektů si někdy můžeme dovolit spolupráci s něja-

kou externí firmou, která pro natáčení najme třeba i profesionální herce a podobně. Další takový projekt právě dokončujeme, „do premiéry“ půjde v říjnu.

Můžete prozradit, jaká témata zpracováváte?

Vedle etiky a korupce a lidských práv obecně jsou to hlavně témata jako multikulturní výchova, domácí násilí, cizinci na území, žhavé téma představují komunikační dovednosti... Mnohá nedorozumění mezi lidmi vůbec a zejména mezi policisty a občany vznikají totiž vinou nevhodné komunikace. Lidé si prostě navzájem nerozumějí a někdy nechtějí rozumět, neposlouchají se navzájem, natož aby si naslouchali. Ale když se to policisté naučí, mohou tak předejít spoustě potenciálních střetů.

Do jakých předmětů Základní odborné přípravy integrovala tematika lidských práv a profesní etiky nejvýrazněji?

Vždycky to záleží na jednotlivých učitelích, ale nejvíce se asi vyskytuje v hodinách psychologie a v některých lekcích práva – a pochopitelně v integrované výuce, kde je nedílitelnou součástí každého zaměstnání. Pozitivní trend k integraci tematiky ale můžeme zřetelně vidět i u předmětů, jako je služba dopravní policie nebo služba pořádkové policie a věřím, že se to týká i jiných předmětů. Víte, ono vůbec nejde o to, aby studenti biflovali nějaké poučky o lidských právech a etice a aby je pak u zkoušek sypali jak z rukávu. Cílem je, aby měli hluboko v mysli jejich principy, aby jim přešly do krve tak, že je ani nenapadne oddělovat etické jednání a respekt k lidským právům od výkonu policejní služby. To ovšem potrvá léta...

Jak dlouho asi – přemýšlíte o tom někdy?

Mgr. Jiří Sůva

**Středisko pro lidská práva a profesní etiku
pražské Střední policejní školy MV jako celek:
Mgr. Jiří Sůva a Ing. Lucie Kejvalová**

Někdy ano, ale opravdu si netroufám odhadnout. Změnit myšlení lidí, nota bene k lepšímu, je hodně dlouhodobá záležitost. Při mezinárodních setkáních vyzvídáme od kolegů ze Západu, ale oni mají výhodu, že začali mnohem dřív, vlastně už nedlouho po válce. Takže mají před námi půlstoletý náskok. Navíc ve hře je stále mnoho proměnných: samotný systém policejní práce, vzdělávací proces a jeho proměny – a taky celá společnost, která je stále v pohybu a ovlivňuje permanentně postoje a myšlení lidí. Je to prostě běh na dlouhou trať a my po ní běžíme. Taky by se dalo

schoulit někde za patníkem – ale tím se nic nevyřeší a to nechceme.

Existuje v této oblasti nějaká zahraniční spolupráce? Máte se v cizině s kým radit, od koho „opisovat“?

Opisovat... Při všech zahraničních kontaktech se vyptávám, ale zatím jsem se nesetkal s tím, že by někde měli něco speciálního, takto úzce zaměřeného a podobně profilovaného jako naše Středisko. Naposled jsem byl třeba v Hamburku, a nic. Ale tam se prostě projevují dlouhá desetiletí cílevědomé výchovy. Mnohé, co je pro nás stále novota, mají němečtí policisté za samozřejmost. Teď nás čeká výměnná stáž s Gruzínci ohledně domácího násilí, šest jich přijede sem a šest našich se chystá do Tbilisi. Tak uvidíme, jak jsou na tom oni.

Vy se ve své práci zaměřujete spíš na učitele a instruktory, kteří pak vše přenášejí dál, anebo přímo na studenty?

Jen odhadem: zhruba ze dvou třetin na pedagogy, z třetiny na studenty. Teď ale třeba realizujeme nový projekt – Komunikační dovednosti se zaměřením na cizince –, a ten je určený přímo příslušníkům pořádkových jednotek. Tedy vysloveně řadovým policistům.

Jak vás tak poslouchám, takovou paleť úkolů těžko mohou zvládat jen dva lidé, byť hodně pracovití. Příznejte se, kdo vám pomáhá?

Pochopitelně, že v průběhu čtyř uplynulých let se vytvořila síť spolupracovníků ve školách a střediscích. Síť kvalitních a pro věc zapálených lektorů. A pak jsou tu exter-

nisté – pokud je můžeme zaplatit. Ale i oni tuhle práci do značné míry dělají jako koníčka. Vnímají ji jako profesionální výzvu. A nepožadují honoráře, jež by mohli chtít, vědí, že naše fondy nejsou velké.

O jaké odborníky jde?

Převážně vysokoškolské pedagogové, hlavně psychologové, ale také zaměstnanci nevládních organizací. V jejich hledání nám mimo jiné pomáhají kolegové z Oddělení dalšího vzdělávání. Jde nám totiž o dost úzce specializované lidi, kteří se zabývají např. psychologií komunikace, konfliktními situacemi či stereotypy v komunikaci. Navíc je pro nás velmi podstatný policejní kontext, musíme komunikaci zasadit do konkrétní policejní situace. Samozřejmě, že civilní lektori často trochu obtížněji navazují s policisty kontakt. Co ty o tom víš, ptají se posluchači na kurzu očima. Sám jsem měl v tomhle ohledu zprvu trochu potíže, když jsem tady jako civil začínal. Pochopit, jak policie funguje, jaké jsou uvnitř vazby, není snadné. I když já mám policisty v rodině, bratra a strýce, takže jsem měl s kým konzultovat „bez obalu“. Odborník v uniformě by byl zkrátka ideální, ale v téhle oblasti prostě buď nejsou anebo nejsou k dispozici.

Jestli tomu správně rozumím, nejedná se navíc jen o přednášky...

Přesně tak, vždy se snažíme o interaktivní formy výuky.

Chceme také střídat prostředí, kde se třeba naše pilotní kurzy konají. Například první pilotní kurz profesní etiky pro nižší policejní management proběhnul tady v Praze, druhý zase v Brně – tam účastníci navrhli, že příští kurzy by mohly probíhat v nějakém neutrálním prostředí. Mimoškolském, protože tyhle kurzy vlastně nemají klasickou školskou atmosféru. Třeba nějaké rekreační středisko, kde by frekventanti mohli zapomenout na všední starosti a naplno se soustředit na probíraná témata.

Zmínil jste se prve o produkci vlastních výukových cédéček – jaké novinky chystáte v téhle oblasti?

Připravili jsme projekt 4 jazykových CD pro policisty: v těch řečech, s nimiž přicházejí nejčastěji ve městech do styku. V angličtině, němčině, ruštině. Výjimečné postavení má poslední – jde totiž o romštinu! V rámci kurzu multikulturní výchovy, který jsme dělali asi před dvěma lety, jsme totiž zjistili, že někteří policisté se sami od sebe, ve svém volnu, začali učit základy romštiny. Pracovali v oblasti, kde bydlí hodně Romů, a cítili, že by bylo dobré se s nimi zkusit domluvit jejich rodným jazykem. Aspoň jim dát najevo zájem! A říkali, že to mělo opravdu ohromný efekt, že je Romové přijímali daleko vstřícněji. Že to leckdy úplně měnilo postoje lidí. Tak jsme si řekli, že uděláme aspoň ta cédéčka, abychom jim pomohli: takové multimediální jazykové průvodce pro každodenní policejní praxi v kontaktu s cizinci a Romy. A uvidíme: nečekáme zázrak, ale i malý posun k lepšímu vzájemnému pochopení bude dobrý.

**Ptal se Jan J. VANĚK
Foto Václav ŠEBEK**